Brev från och till medlemmar av familjen Gjörwell, växlade åren 1780-1811 E...

Gjörwell, Carl Christoffer,

HS Ep. G 12:1

National Library of Sweden

Til Jfr Gustava Eleonora Lindahl
i Norrköping.

Stockholm, Söndags-aftonen, d. 21 Oct. 1792.

Huru skulle jag kunna tilbringa 2:ne sälle Dagar efter hwarandra, utan at dela dem med min Lilla Söta Stafva, hälst de blifvit tilbragte med och hos Din Bror och Syster, de af oss alla så älskade, så älskvär de Calle och Louise? Desse begge Dagar voro i går och i dag. Til denna mit Hjerta så lyksaliggande Glädje kom äfven, at jag fick dela en af desse Dagar med en ny Vän, som Försynen tilskyndat, mit af Adolf så djupt sårade Hjerta åtminstone til någon Tröst och Ersättning. Men i ordning med lilla Famille-Krönikan.

Calle har nu flyttat ifrån Louise: ty dels hade han där bara et enda, ehuru ganska stort rum, och dels behöfde Almquist det, såsom intet ägande något egenteligt Arbetsrum; också, sedan Calle fåt Befatning med Byggnaderne här i Staden, behöfver han mer utrymme för sina Ritningar och Böker, samt vil vara Staden närmare. Han tog sig således några Rum uti Spegel-Fabriqueurens Meuniers Hus längre ned på Drotning-gatan uti en Tråbygning en Trappa up. Dessa Rum har han nu sjelf låtit måla och beklåda, samt meublerat alt uti egen och, såsom Söta Mor säger, bästa smak. Hvad som för mig där utgjör bästa smaken, är at fönstren på ena sidan ligga in uti en wacker Trägård, och på den andra åt sjelfva den brillanta Drotninggatan. Sedan Herr Architecten hade fåt alt färdigt, böd han, bevars! Söta Far och Mor i går til middagen hos sig, ty -- hvad synes Dig väl? -- nu håller han också eget Hushåll. Hans lilla Bord-Service är icke heller så fyskam; kort sagt, han regalerade oss med en liten Ungkarls-Diner. Döm nu sjelf om den maten smakade oss väl. Han har flera sinå täcka och beqväma rum; vidare, han har ock sin egen Hushållerska -- men jag skal be at Du intet drager häråt på munnen -- ty tro intet at det är en ung och fager mö, nej, det är en veritable Antique, åtminstone den enda meuble uti hela min Sons nye Etat, som väckte hos mig en liten stång af Mjältsjuka; ty til sina redan anständiga år fogar hon en mägta triste upsyn, så at mig skulle det ansigtet högligen besvära; men däremot skal hon vara en excellente Hushållerska, Kokerska, Twätterska, Lagerska, Skötterska, Etceterasska; så at Du bara af denna Merite-Lista kan intaga, huru förnuftig den Calle är uti sit val af Tjenstpigor: Men Du skal tro, at om denna så ur-modiga Ungkarls-piga har et så upbyggeligt utseende, så har hon ock et aldeles motsvarande Namn, och heter Augustina. Min bekantskap är ännu med henne så liten, at jag icke vet huru vida hon, i stöd af detta sit Namn,

agerar

agerar Kyrkolärerska uti någon af våra nya Secter. Men, såsom man kan gå, likssom med et enda Tanke-skutt ifrån den andeliga öfver til den verldsliga Historien; så kan ock Calle gå med et enda steg ifrån sin Augustina til de på alt sätt à la modiska Skönheter; jag menar 2:ne unga så kallade Mamseller Löw eller Löf, ty i sanning jag ännu vet hwru Famillen orthographerar sit anborna Namn. Men Saken är med alla sina Tilökningar vederbörligen deduerad sådan. 1) Uti såma Våning och bara twärt öfver Forstugan bor den ärbara Mamsell Beikstadia, som har Pensionairer och är uti hela Hufvudstaden lof- och ryktbar för sin broderade Söm. Hon har för sin Person längt för detta lagt de ~~fägra~~ rliga åren til rygga: ty när Söta Mor ännu var en liten Flick-stumpa, hade hon redan Sy-skola. 2) På Dramatiske Theatern är Mamsell Löf ~~första~~ Actricen, både til Själ och Kropp. ...... Den senare Actrion har äfven utom ~~ifrån~~ Theatern sökt så liten Hvila, at hon under en eller annan Repetition med en Grefve Frölich och en ~~[illegible]~~ Tyrsmeden förwärfvat sig et par eleganta Dockor, som bära hennes Namn och upfostras hos förenämnda Abbedissa. 3) Den ena syndiga Anecdoten leder så oförmärkt til en annan. När jag i våras skulle hyra rum åt Junker Adolf, fann jag et par rätt vackra uti mit Granskap hos en Målare. Då jag skulle bese Rumen, träffade jag i det yttersta några unga Flickor, ibland hvilka 2:ne voro fula och snuskiga, men den tredje så skön och därjämte så väl klädd, at hon ådrog sig hela min uppmärksamhet. Jag steg ~~til henne~~ fram och klappade henne, då hon gaf mig et par de aldravackraste och eldigaste bruna ögon, som man vil se, med öfriga sköna Anletsdrag och svart Hår, samt maner och Stälning, som hade egnat et Barn af den den mäst förädlade Börd. Jag frågade vid utgåendet Vårdinnan hwru det vackra Barnet hette. Hon smålog och svarade: Hon kallas för Mamsell Wachtmeister. Naturligtvis gick min fråga då längre, och fick ~~[illegible]~~ veta, at Öfverste Kammarjunkaren Grefve Wachtmeister håller nedre i andra våningen en Mamsell, som är Mor til det aldrakäraste vackra Barnet. 4) Öfverste-Kammarjunkaren Baron Armfelt var under sina Resor i Frankrike så besefvad, at han där lade sig til en liten Son, hwilken för et år eller något mera sedan arriverade à costi, och lärer vara någonstädes placerad på Famillens Extra-Stat. När unge Feltarm — jag kallar honom således — var hit ankommen ifrån Paris, gjorde förenämnde Grefve Wachtmeister en gång vid Bordet hos Rikö-Drotsen sig en elak plaisir, at ~~han~~ ra~~ill~~era öfver detta äfventyr, då en annan föll honom i talet och sade: det är ju ganska lyckligt, Herr Grefve, at den unge Gossen komit hit, ty det kan med tiden bli et godt Parti för Er Doter — och däruppå talltes intet mer om den Saken. 5) Men raillerie à-part, för at komma til min lilla sköna Mamsell Wachtmeister igen, så blödde det dubbelt i mit Hjerta öfver et så vackert och väl skapadt Barns öde. Född med utseende, Qvickhet, kanske ock med et godt och ömt; hvarföre icke också med et dygdigt Hjerta, hvad blir dess sort med tiden? Kanske lämnadt i armarne åt en äfventyrare, åt ögonblicks-nöjen med långvariga förebråelser, åt Theatern, åt Villor och Ordor af alla slag. När hon vinner år

och

och Förfarenhet, kan gjöra Reflexioner öfver sin Etat, öfver sin Framtid; hwilka
Lidanden inom et såradt bröst blifva icke då troligast hennes lott? 6) De här
et Exempel. En Capitaine [eller dylikt] i ~~Westergöthland~~ [om kendes; såsom det försäkras, i Sköfde, vid namn] Uggla, träder i nytt Gifte, och skickar ‖
sina Döttrar med förra Hustrun, [född Bagge från Götheborg och med hwilken han fåt Penningar,] på Bondvagn til Stockholm, och lassar där
rigtigt af dem på gatan, alla vackra Barn. Polisen tager då up dessa Olycks-
kräken; de måste gå i Tjenst, de växa up, tre af dem lämna sig åt Almänheten;
den fjerde, eller Fröken Eva, finner sit Bröd uti förnäma Hus och håller [nu] Pensionairer.
Du torde hafva sedt henne: ty först var hon såsom Mamsell hos Sal. Fru Löwen, och
sedan hos Kongl. Secreteraren Kökeritz, samt fick något understöd af Sal. Fru
Hofmarskalkinnan DeGeer. Af de tre andra Gracierne reste den ena eller Johanna
til Petersburg; men Hemsjukan och den prefererade svenska smaken förde henne hit
tilbaka, och bor hon nu ihop med sin ~~[illegible]~~ Syster Agneta. Denna sistnämnda,
närmare sina 30 år, har tjent såsom Piga hos vår unge Fredholms Far; vandrat
sedan många, ~~[illegible]~~ mig merändels okända, äfventyr igenom, til dess hon har blifvit
en erkänd och etablerad Maitresse åt Grosshandlaren Hasselgren, gift och 40 år
gammal Karl, en ibland de både rikaste och vackraste Herrar på vår Bourse.
Hon åter har varit ganska skön, samt därjämte mycket täck, börjar nu förfalla,
~~än~~ men full af lift vetat äfven så [flitigt] caressera ‖ sin Amants Taskbok, at hon har både en
artig Mobilier och några små Penninge-Capitaler. Huruvida det står uti
~~[illegible]~~ [Concubinats-] Contractet, at Lieutenanter få hållas på Extra-Stat, har jag mig ~~[illegible]~~
icke bekant; men ty värr! alt för väl at så sker: ty vår stackars Adolf råkar i
hennes bekantskap -- [Afsiden och Anledningen har man billigtvis gjort för mig en Statt-hemlighet] ~~[illegible]~~ -- blir i henne
dödligen kär; hon gjör sig grannlaga, föreslår Giftermål, vil etablera honom;
han accepterar och lefver par avanie, samt, när jag kommer ifrån Norrköping,
notificerar mig detta Engagement såsom en den mäst himmelska honom tilskyndad
Lycksalighet. är du galen? var min första fråga. Sedan bar detta äfventyrliga
Steg af sig många andra, til och med de vedervärdigaste, för mit Sinne och hela
min Ställning de aldra vidrigaste: ty de hafva, samt i min närvaro, timat hos
Politie-mästare och Ståthållare. Både han och hon blefvo kallade til Hr Liljensparre,
som rusade öfver dem med oefterfägeliga ord, tvang Agneta at gifva Adolfs Ring ifrån sig-
den lyste af sina begge Dufvor och det brinnande altaret -- hwilken jag sedan fick tilbaka,
för at återställas til Adolf såsom en dess Egendom; hans Quitto har jag, men hvar Ringen
nu å nyo är hvarken vet eller vil jag veta. När hon på befalning måste upvakta
förenämnde Sedernas Upsyningsman, klädde hon sig mycket modeste, gick til fots;
afhörde Skriftermålet och sin Dom, hvari sista bokstaf var: Spinhuset; gick förödmjukad
tilbaka, mötte sin Chevalier et stycke därifrån på Gatan, som följde -- han gick
hela Sommarn med henne en public i Kongs-trägården -- henne til et fattigt Folk
på Ladugårds-landet, som bor där på Jungfru-gatan, och hvilket hon understöder.
När jag hörde detta, log jag först vid den tanken: at Skökan Agneta utöfvar Barm-
hertighets-verk på Jungfru-gatan; men sedan lät jag mig dock beveka til medi-
lidande: ty det fattiga Folket, en Enka med sin Doter, har uti Agnetas första För-
ner

nedrings- och medellösa tilstånd hulpit henne, hvilken människjo-kärlek hon nu erkänner och sig afbördar. Hon läser vackra Böcker, är sensible för Vänskap, kort sagt har Egenskaper, som med en annan upfostran eller annat öde hade gjort henne til et vördnads- och älskvärdt Fruntimer. Nu ville hon gerna bli Fru, öfvergifva Grosshandlaren och bara lefva med Lieutenanten; men huru alt detta skal förekommas och verkligen kunna hindras är nu det, som uti desse dagar skal afgjöras.

Men har Du nånsin sedt på maken? ifrån Augustina til Agneta: hvilket svalg! och ändå har jag farit öfver dessama, och är nu lyckligen kommen i land igen. Ja, Sötaste Stafva, nu ~~skal~~ vil jag berätta Dig något, som skal innerligen glädja Dig. Sedan vi ätit hos Calle, kommo de begge andra Barnen dit och roade sig med Söta Mor långt in på aftonen; men jag gick hem, och fick där et besök af en ny ung Vän, som jag ej ännu vil nämna för Dig, men väl beskrifva. Han är ifrån vårt Pommern, där född af Svenske Föräldrar, har studerat i Greifswald, Halle och Göttingen, har rest, kan lärda och olärda Språk, har studerat som en hel Gosse, har smak, Styl, ömhet; tog sin Cancellie-Examen i Lund, och är engagerad uti Utrikes Expeditionen, hvarest han nästan ensam bestrider den Latinska och Tyska Correspondancen. Han är något öfver 20 år, ser vacker och god ut, har les belles manières & tous les agréments de son âge; älskar dock Solituden, läser analogue Böcker, umgås fördenskull gerna med höge tankar, har benägenhet för Mjältsjuka, trifs ihop med något mörka Bilder, är mycket sjelfständig, med en vän förtrogen och glad; älskar Naturen och njuter stundom af Herde-lefnadens behag, af den pastorale Vitterheten. Han är Eleve af den Hr Wallenius, som skrifvit Klagan til Alma öfver Gustafs Död, och har tilbragt, liksom jag, den lycksaligaste ungdoms-tiden uti Greifswald, hvarest vi, dock på olika tider, njutit upplysning och glädje. Just detta blef också et af de band, som fäste oss ihop, då vi nyligen gjorde, af en mycket oskyldig Händelse, af et tilfälligt Boklån för Stats-Secreteraren Zibet, första Bekantskapen. Ju mera vi sågo på hvarandra, ju mera vi taltes vid, desto mera flöto vi tilhopa; snart blefvo vi Vänner; snart delade vi förtroende, snart öpnade vi Brefväxling. Af alt detta vet jag nu redan, at Du håller af hans lilla Person; men på det Du också måtte få orsak at högakta honom, så bifogar jag i afskrift hans första til mig skrifna Bref. Denne ädle, dygdige och vittre Yngling var hos mig hela aftonen, och vi talte så mycket äfven om lilla Stafva, at, när han kommer genom Norrköping, helsar han visserligen på Dig, och skal Du hålla af honom såsom af en liten ny Bror: ty -- dock i aldrastörsta tystnad oss emellan sagt -- det enda jag har emot honom är det, at han intet är min andre Son. Då skal han också upvakta Professor Lidén, för hvilken han utom des bär en stor vördnad; och fann han sig icke litet smickrad deraf, at jag gaf honom Jettonen öfver denne lärde Man, skrifvandes på omslaget til Hvem och af Hvem den var gifven.

Nu, dock blott några ord, om denne Dag. Adolf skulle, efter löfte, komma til mig i förmiddag, men kom intet. Olycklige Gosse! Han är så insnärd, at jag ser nästan ingen möjelighet, at få honom väl ut; och när jag icke ser någon utväg, huru menar Du väl at det då skal gå? Ja, Gud hjelpe honom! — Til middagen gingo Söta Mor och jag til Barnen i Kongsbacken, som mådde begge ganska väl. Louise sade mig, at hon skrifvit Dig til med sista Post, äfven som Calle lofvade mig igår at skrifva Dig til med den nästa. Kanske jag bilägger hans Bref. Sedan jag ätit och gladt mig uti detta aldrakäraste Sällskap, gick jag i sagta mak hem, hvilade, läste och satte mig så ned at skrifva detta Bref, för at således fullkomna min lycksalighet,

när

när jag äfven fick omgås med mina Söta Barn i Norrköping. jag lider dock altför mycket deraf, at jag ej får se Dig personligen så ofta som jag ville. Bästa Du, tag Din John med Dig och kom snart up: vi skole nog hysa Er Begge; ty och med så kan Lelle nu logera Er. Ack! Kommen snart, kommen snart! Jag lefver imedlertid

Begges

tillgifnaste Pappa G.

à Stockholm, Jeudi, ce 18 Oct. 1792.

Monsieur.

La Lettre, que vous m'avés fait l'honneur de m'adresser, a eu tout le succès, que vous deviés en attendre.

Vous n'êtes pas le seul à qui je doive l'aveu que je viens de vous faire. À peine ai-je lié connoissance avec vous, à peine ai-je eu le plaisir de vous voir, que mon coeur vous a été devoué; mais on sait sans cela, que je chéris votre personne par vos écrits.

Il me servira donc au lieu de passe-tems le plus souhaité, de pouvoir vous communiquer quelques reflexions, qui m'occupent ces instans, & que voilà: qu'elles brillent achevées dans vos mains!

Considerés avec toute l'attention ce jeune arbrisseau: ses feuilles, ses branches, sa tige, tout respire la fraîcheur et la vie. Il n'est point de beau jour de la saison nouvelle, qui ne le pare de quelques fleurs. Bientôt ces tendres fleurs deviendront des fruits délicieux. Ces derniers ne sont que l'ouvrage & le prix de la culture. Cette jeune plante, il est vrai, ne doit qu'à elle seule toute son utilité et son agrement; mais si cette main bienfaisante, qui a soin d'elle, se retire et l'abandonne, vous chercherés envain cet arbrisseau, vous ne le retrouverez plus. Tout disparoîtra, tout s'évanouira avec la culture. — Cet arbrisseau est l'emblème de l'esprit. Il se rouille, s'endort, se perde, sitôt que l'indolence livrée à son oisiveté le prive de la nourriture, qui lui est nécessaire. il ne s'entretient que par la lecture, la reflexion, le commerce des gens polis et éclairés. C'est être aussi faux que vain que de croire pouvoir se suffire seul.

L'Homme ne peut être heureux, qu'autant que la raison préside à son bonheur. Combien d'obstacles à surmonter pour y parvenir! Dans l'enfance il ne reflèchit point. Tranquille — agité, satisfait — inquiet, sans avoir l'idée distincte du répos —

du

du trouble, de l'inquiétude et du contentement, tout l'amuse — rien ne l'occupe; tout l'arrête — rien ne le fixe. Peut-on nommer felicité ce que n'anime point un sentiment intime et refléchi, qui ne connoisse les causes que seulement par l'effet. Dans la jeunesse la fougue des passions, l'ardeur du sang, l'impétuosité des désirs, la vigueur du tempérament, le cahos immense des vues et des projets étourdissent, enchantent, étouffent sa raison, qui demeure resserrée au fond de son coeur. A-peine a-t-il le loisir de vivre, où trouveroit-il du tems pour penser? Mais il est une troisième saison, la plus calme et la plus heureuse de toutes. C'est l'âge où la reflexion, conduite par le jugement, est l'ame et la regle des actions, des pensées et des sentimens. C'est le véritable âge mûr de l'homme. Son tems n'est point fixe. — L'homme le plus heureux est celui, pour qui cet âge commence de bonne heure et finit plus tard.

Le feu consume ce qui le nourrit: il en est de même des passions à l'égard du corps & de l'ame. —

Ce n'est pas de nos ennemis que nous recevons les coups les plus cruels, c'est le trait qui part de la main que nous chérissons, qui nous attaque jusqu'au fond de notre coeur *).

L'ombre qui passe, la vapeur qui s'évanouit, la trace que décrit un vaisseau sur la surface des eaux, sont autant d'emblêmes de la vie. Puisqu'elle est si fragile, la crainte de la mort est donc bien deraisonnable. Ou ces comparaisons sont fausses, ou cette crainte n'est plus qu'une terreur panique: il faut opter. Quelqu'un a dit, que ce n'est pas lorsque les homes meurent qu'il faut les pleurer; c'est lorsqu'ils naissent, ajoute-t-il, qu'ils sont dignes de compassion. — Que reste-t-il des plus superbes villes de l'Antiquité? des vestiges fort incertains; l'on dispute même du lieu où elles étoient placées; des monumens les plus durables? des ruines muettes et confuses, qui ne permettent pas même d'en donner l'explication; du plus fameux conquérant, d'un Alexandre, si l'on veut? un peu de cendres éparses, jouët des vents. —

En lisant avec plaisir et relisant avec plus de plaisir encore Votre Lettre, elle m'a fourni de ces reflexions connues et vulgaires, comme elles sont; mais au moins elles vous eclairciront de mon caractère, comme de mes occupations favorites. — Au reste, votre imagination vous abuse, si elle me depeint avec tous les avantages, que vous me donnés dans votre Lettre. Ce sont des ruisseaux, que je renvoie à leur source, de peur que, si je les retenois, on ne m'accusât de larcin. J'honore votre vertu, vos mérites; on vous connoît.

*) Ack! det försöker jag nu som bäst, i anseende til — —

connoît. Que feroit à la voix générale un suffrage de plus? Vous donner une marque authentique de l'estime particulière, c'est ce que je vous ait voué; et voilà mon objet.

Ci-joint vous recevez les Gazettes & Journaux, que vous m'avez prêtés, suivis de deux Tomes de la Géographie de Büsching. Il seroit en vain que je voudrois vous peindre l'amusement que j'en ai tiré. Vous m'avés prévenu avec tant de générosité, que les plus grands remercimens ne pourront diminuer ce que je vous dois; et vous m'avés reduit à ne pouvoir faire autre chose, qu'à me consacrer tout à votre service, pour ne me pas rendre indigne du plus glorieux titre, que je puisse jamais porter, comme

Votre

tres humble serviteur – –